

א. כת אחת העידה שגנב וכת אחרת העידה שמכר – לפי מה שהסיק רב פפא, בין לחזקה בין לרבי יוחנן דינו במיתה. אבל לדברי רב אסי כפירוש רב יוסף יוצא שלרבי עקיבא כל עדות לעצמה הריהי 'חצי דבר' ופטור (וכן הדין אם נוקטים כרבי יוחנן שאין מלקות על הגניבה, הרי הגניבה והמכירה כל אחת מהן נחשבת 'חצי דבר'). התוס' נסתפקו האם לחזקה צריך להתרות בו למיתה אף בשעת גניבה, אם לאו, ולרבי יוחנן נקטו שודאי צריך להתרותו (וע' חז"א ב"ק י"ט, א).

ב. עדי הגניבה שהוזמו; לחזקה לוקים ואינם נהרגים, ולרבי יוחנן נהרגים ואינם לוקים, שהרי זממו להורגו והגניבה תחילת המכירה היא. לפי צד אחד בתוס' י"ל שאף לחזקה נהרגים אם התרו בו למיתה, מפני שאינם יכולים לומר להלקותו באנו.

ג. עדי מכירה שהוזמו; רב פפא הסיק שבין לרבי יוחנן ובין לחזקה – נהרגים. ולרב אסי אליבא דרב יוסף – אין נהרגים לרע"ק.

ד. עדי מכירה שהעידו קודם עדי גניבה, והוזמו – פטורים, מתוך שיכול לומר 'עבדי מכרתי' נמצא שלא באו לחייבו. ואפילו אם ראינום רומזים לעדי הגניבה. אפשר שברמיזה ברורה – נהרגים (עתד"ה קמ"ל). וכן אם התרו בו למיתה – נהרגים (עתד"ה עבדי).

קפת. עדי בן סורר ומורה שהוזמו; –

א. מה דינם של העדים שהעידו על האכילה הראשונה שלפני המלקות, ומה דינם של עדי האכילה השניה?
ב. שנים אמרו בפנינו גנב משל אביו, ושנים אמרו בפנינו אכל, והוזמו – כיצד דינם?

א. העדים הראשונים של בן סורר ומורה שהוזמו – דינם במלקות. והאחרונים – נהרגים. נראה לכאורה שלדברי רב אסי כפירוש רב יוסף, לרבי עקיבא הוי 'חצי דבר' ופטורים. ואולם סתמא דגמרא לא ס"ל הכי, וכן אביי דחה פירוש זה בדברי רב אסי.

ב. שנים אמרו בפנינו גנב ושנים אומרים בפנינו אכל – מחלוקת רבי עקיבא וחכמים, האם עדותם עדות אם לאו (ויקום דבר – ולא חצי דבר), הלכך אם הוזמו – לחכמים דינם בסקילה ולרבי עקיבא פטורים.

דפים פו – פז

קפט. א. כאשר אין הסכמה בהכרעת ההלכה בבית דין של העיר – מה הם עושים?

ב. אלו הוראות הממרה עליהן נעשה 'זקן ממרא'?

ג. אלו תנאים נוספים נצרכים לחלות דין 'זקן ממרא'?

א. כי יפלא דבר מבית דין של העיר, עולים לבית דין שבירושלים היושב על פתח הר הבית (מן הסתם הוא שער המזרחי שעליו צורת שושן הבירה (ריעב"ץ). ומסתבר שיושב מחוץ להר (פרי צדיק שופטים ב), כדי שיכריע. אם ב"ד שבירושלים לא קבל קבלה בדבר, עולים לב"ד שעל פתח העזרה (שיש בו מעלה על ב"ד הראשון. (רש"י פה:). ויושב בשער ניקנור שבמזרח העזרה (ריעב"ץ), מבוזק (פרי צדיק שם). אם גם לא קבלו – בית דין הגדול שבלשכת הגזית הוא מכריע.

לפי מה שצייד הרמב"ן (ריש שופטים), באים תחילה לב"ד של כל השבט להכריע. ואין נראה כן מפרש"י והרמב"ם ועוד.

ב. בכל דבר הוראה ודין, עיבור שנה, הבחנת דמים, הלכה למשה מסיני, לימוד היוצא מגזרה-שוה וכו' – נעשה זקן ממרא אם הורה כנגד בית דין הגדול, בין להקל בין להחמיר; – לדברי רבי מאיר, אינו נעשה 'זקן ממרא' אלא בדבר שיש לו נפקותא לענין שזדונו כרת ושגגתו חטאת (גזרה שוה דבר דבר מפר העלם דבר של ציבור). לרבי יהודה – בדבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים (על פי התורה אשר יורוך). ולרבי שמעון – אפילו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים (אשר יגידו לך מן המקום ההוא). רב אושעיא אמר (פח): בשיטת רבי יהודה, שאינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף – גורע. יש מפרשים בדעת רבי יהודה, שאינו נעשה ממרא אלא בדבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ותו לא (ע' להלן פח: ובתוס'). ויש אומרים שרבי יהודה בא להוסיף על דברי ר' מאיר (ע' בחדושי הר"ן וכס"מ בשם הרמ"ה).

ג. אין נעשה זקן ממרא אלא מומחה שהגיע להוראה, להוציא תלמיד (כי יפלא – במופלא שבב"ד, כלומר מומחה).

מדברי הרמב"ם (ממרים ג,ה) משמע שצריך שיהא סמוך ממש. ומלשון רש"י משמע כל שהגיע לארבעים וראוי להוראה – חייב. אינו חייב אלא כאשר בית דין הגדול קבוע ויושב במקומו (אל המקום). לדברי המאירי (מב): כל מקום שקבעו בו סנהדרי גדולה מושבם בירושלים, הריהו כלשכת הגזית עצמה. ולכאורה אין נראה כן מדברי הראשונים שנקטו 'שנות' שגלו לה סנהדרין, היה מקום בירושלים.

דף פח

קצ. א. מה טיבה של ההוראה שמתחייב עליה 'זקן ממרא' מיתה?
ב. האם יש ביד ב"ד למחול לזקן שהמרה?

א. לדברי רב כהנא אין זקן ממרא נהרג עד שיאמר 'כך הוא בעיני' והם אומרים מפי השמועה. והשיבו על דבריו מדברי הברייתא והסיקו כר' אלעזר שאפילו הורה הלכה מפי השמועה והם אמרו 'כך הוא בעינינו' – נהרג, כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל. אמר הממרא: אין תפלין בתורה וכד' – פטור שאין זו 'הוראה', זיל קרי ביה רב הוא. אמר: חמש טוטפות (להוסיף על דברי סופרים) – חייב. שנה ולמד כדעתו – פטור. הורה לעשות – חייב (והאיש אשר יעשה בודון. משנה פו:). וכן אם עשה בעצמו חייב.

א. נראה שאינו חייב אלא אם הורה על מאורע שארע, ולא בקביעת הלכה עקרונית (עפ"י חזו"א סנהדרין כג,ג).